

МЕЖДУНАРОДЕН
УНИВЕРСИТЕТСКИ СЕМИНАР ЗА
БАЛКАНИСТИЧНИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ И
СПЕЦИАЛИЗАЦИИ

36-а Международна кръгла маса

Аристокрация и меритокрация – Балканите и Черноморският регион

ПОКАНА ЗА УЧАСТИЕ

Международният университетски семинар за балканистични проучвания и специализации към Югозападния университет „Неофит Рилски“ (Благоевград, България) има удоволствието да Ви покани за участие в ежегодната Международна научна конференция на тема:

Аристокрация и меритокрация – Балканите и Черноморският регион

05—06 ноември 2026 г.

Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград

Неизгубилата власт и влияние аристокрация, оставила сериозен отпечатък върху историята на Европа от *Belle époque*, но изпаднала задълго от фокуса на науката и политиката, след като е принудена да слезе от историческата сцена след Първата световна война, започва силно да привлича научния интерес от началото на 80-те години на миналия век. Дължи го на книгата на американския историк Arno Mayer – *The Persistence of the Old Regime: Europe to the Great War*, лансирала тезата за едно аграрно общество, малко повлияно от индустриалната революция и политическата модернизация, произвело устойчивостта на монархическото управление и слабата съпротива на зараждащата се средна класа, създавайки условия старата висша аристокрация да преживее революциите. Доста спорните му заключения и обобщаващи характеристики за класата на аристократите (по произход и заслуги), доминирала развитието на Европа през XIX век, провокират продължителна заинтересованост към по-нюансирани изследвания за историческата тежест на аристокрацията в отделните страни, съответно в процесите на социално-политическата и културно-стопанската модернизация: урбанизация, социални политики, реформи, включително избирателни и образователни, укрепване на парламентарните режими, стабилизирали третото съсловие (произвеждайки новата буржоазна меритокрация),

икономическа трансформация (помирявайки интересите на поземлените магнати с тези на утвърждаващия се промишлен елит).

От своя страна, парадигмалните обрати в социалните и хуманитарните науки, често производни на политическите превратности в последните десетилетия, когато войната и мирът доминират обществените дебати, закономерно обърнаха погледа към историята на идеите и възродиха интереса към концептуалната история, насочвайки същевременно изследователския фокус към мултинационалния опит на аристократичните империи, като Австро-Унгария например. Привличайки вниманието върху припокриването между имперските структури и последващата национална фрагментация на територии и общности след разпадането на вековните империи (1917 – 1923 г.), напредничавите парадигми поставят акцента върху това как да се осмисли не само травматичното въздействие на имперското минало върху настоящето, но и да се изследва отпечатъкът, който аристокрацията в Западна Европа оставя в историята благодарение на държавни политики, стимулирали полиетничността като фактор на обществено благосъстояние.

В контекста на постиженията в социалните и хуманитарните науки в изучаването на едно съвсем не само негативно историческо минало на аристокрацията, вдъхновение на интелектуални ангажименти за задълбочаване на разбирането и осмислянето на процесите и феномените на XIX век, които промениха света, и чието наследство остава трудно усвоимо и днес, настоящата кръгла маса иска да запълни липси в проучванията на Балканите, обръщайки погледа към значението на класи, задълго давали облика на нейната история: аристократите и меритократите. Удържайки факта, че Балканите и Черноморският регион исторически функционират като кръстопът на империи, култури и политически модели, където концепциите за наследствена власт (аристокрация) и принадлежност към елита, основана на личните заслуги и способности (меритокрация), непрекъснато се преплитат, предопределят и взаимодействат, организаторите на настоящата конференция имат амбицията да насърчат, освен останалите, и дискусии в търсене на отговори на въпроса: Доколко съвременните общества в региона успяват да изградят работещи меритократични системи или по-скоро репродуцират нови форми на затворени, привилегирани елити?

Основни акценти:

- **Историческа перспектива:**
Ролята на византийската, османската и местните аристокрации; преходът от родова към чиновническа и военна меритокрация в големите империи.
- **Модернизация и нови елити:**
Формирането на националните интелигенции и буржоазии меритократични елити през XIX и XX век като алтернатива на традиционните благороднически касти.
- **Специфики:**
Влиянието на Дуалистичната монархия и нейния аристократичен елит върху еманципацията на балканските елити и модернизацията на балканските държави и общества – дипломатия, икономика, култура, стопанство.
- **Аристокрация и меритокрация след Първата световна война:**
скъсване/приемственост?
- **Социалистическият експеримент и „номенклатурата“:**

- Съдбата на старите елити и създаването на „новата класа“ (Милован Джилас) в „народните демокрации“ след Втората световна война.
- Идеологическият парадокс между прокламираната меритокрация и раждането на нова партийна аристокрация.
- **Съвременни измерения:**
 - Репродукция и трансформация на елитите в пост-социалистическите общества.
 - Меритокрация и социална мобилност.
 - Предизвикателствата пред меритокрацията в днешните балкански и черноморски общества; влиянието на олигархичните структури и непотизма.
- **Геополитика и лидерство:**
 - Как съвременните политически и икономически елити в региона реагират на глобалните кризи и сигурността в Черноморската зона.
 - Културни репрезентации на елитите.
 - Етнографии на съвременните елити – начин на живот, култура, легитимиращи дискурси.
 - Либерални трансформации и консервативни съпротиви: технокрацията и залезът на традиционните елити (меритократи и аристократи)?

Особено важни, съгласно нашите политики, са теми, обхващащи широк кръг дисциплини: история, антропология, етнология, литературознание, теология, социология, философия и изкуства.

Насърчаваме представянето на доклади, в които миналото и настоящето се изследват от различни интердисциплинарни перспективи в рамките на тези области от хуманитарните и социалните науки.

- **Работни езици:** български и английски.
- **Време за представяне на доклад:** 15 минути.

Срок за подаване на заявка за участие (заглавие и резюме, съответно на български и английски език за българските участници, а за чужденците на английски език):

31 юли 2026 г.

E-mail: bforum@swu.bg

Забележка: Докладите на български език трябва да са съпроводени с презентации на английски език.